

10. Τό ἐπαναληπτό καί τό ἀνεπανάληπτο τῶν μυστηρίων.

Ὡς πρός τή μή ἐπανάληψη τῶν μυστηρίων τοῦ βαπτίσματος, τοῦ χρίσματος καί τῆς ἱερωσύνης ὑπάρχει μιά κατ' ἀρχήν σύγκλιση μεταξύ τῶν δύο θεολογιῶν, τῆς ὀρθόδοξης καί τῆς ρωμαιοκαθολικῆς. Λέγω κατ' ἀρχήν, διότι ἡ σύγκλιση δέν εἶναι ἀπόλυτη, κυρίως σέ ὅ,τι ἀφορᾷ στό λεγόμενο «ἀνεξίτηλο χαρακτῆρα» («character indelebilis»), τῶν μυστηρίων αὐτῶν. Τό σκεπτικό εἶναι ὅτι, ὅταν ἅπαξ χορηγηθεῖ ἡ χάρις τῶν μυστηρίων αὐτῶν στό συγκεκριμένο πρόσωπο, αὕτη δέν ἀφαιρεῖται πλέον ἀπ' αὐτό, ἐφ' ὅσον κατά τρόπο ὑπερφυσικό ἔχει ἀποτυπωθεῖ αὕτη –ἡ χάρις– στήν ψυχή του.

Αὐτό ἀποτελεῖ μιά πάγια θέση τῆς ρωμαιοκαθολικῆς θεολογίας, ἡ ὁποία ὅσο καί ἂν συναντᾶται –σέ ὑψηλότερο ἢ χαμηλότερο τόνο καί ὕφος, μέ ἀπολυτότερη ἢ σχετικότερη διατύπωση– καί σέ ὀρισμένους ἀπό τοὺς δικούς μας ἐκφραστάς τῆς ὀρθόδοξης θεολογίας, ὅμως ἐξακολουθεῖ νά εἶναι γιά τήν ὀρθόδοξη μυστηριολογία ἓνα «θεολογούμενο».

Ἔτσι, βλέπουμε ὅτι ὑπάρχουν καί στή δική μας πλευρά θεολόγοι, οἱ ὁποῖοι, ὑπό αὐτήν ἢ ἐκείνη τή ρωμαιοκαθολική ἐπίδραση, παραδέχονται τόν ἀνεξίτηλο αὐτό χαρακτῆρα τῶν μυστηρίων³⁴. Γενικά, ὅμως, θά πρέπει νά ὁμολογηθεῖ, ὅτι ἡ παράδοση, τόσο ἡ πατερική, ὅσο καί ἡ μετέπειτα, καί φυσικά καί ἡ θεολογία τῆς νεότερης καί σύγχρονης ἐποχῆς, δέν ἔχουν ἐνιαία ἀντίληψη καί ἀποδοχή τοῦ θέματος αὐτοῦ.

34. Ἴδε ὅσα λέγονται γιά τό θέμα αὐτό εἰδικά ἀπό τόν ΚΑΡΜΙΡΗ Ἰωάν., *Ἑτερόδοξοι ἐπιδράσεις ἐπὶ τὰς ὁμολογίας τοῦ ἱζ' αἰῶνος*. (Ἀνάτυπο ἀπό τό περιοδικό *Νέα Σιών*), Ἱεροσόλυμα 1948, καί ΙΔΙΟΥ, *Ὁ περί τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιδράσεων ἐπὶ τήν ὀρθόδοξον θεολογίαν ἐναρκτήριος ἐπὶ ὑφηγεσία λόγος*, Ἀθῆναι 1938.

Τὴν ὅχι σαφὴ στό σημεῖο αὐτό θέσῃ τῆς ὀρθόδοξης μυστηριολογίας παρουσιάζει ὁ Martin Jugie, ὅχι φυσικά μέ καλοπροαίρετη διάθεσῃ, καί ὅπωςδῆποτε ὅχι μέ τὴν πρέπουσα ἀντικειμενικότητα, ἀλλὰ μέ ἄφθονη ἀναφορά σέ μαρτυρίες ἀνατολικῶν πατέρων, ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, ὁμολογιῶν πίστεως τῶν κάτω χρόνων καί σέ ἀπόψεις καί θέσεις σύγχρονων ἐκφραστῶν τῆς ἐλληνοφωνῆς καί τῆς σλαβόφωνῆς μυστηριολογίας. Περιττό νά λεχθεῖ, ὅτι σ' ὅλες αὐτές τίς προσαγόμενες μαρτυρίες, πάντοτε ὁ λόγος εἶναι γιά τὰ τρία προαναφερθέντα μυστήρια, τοῦ βαπτίσματος, τοῦ χρίσματος καί τῆς ἱερωσύνης, στά ὅποια ἡ ρωμαιοκαθολικὴ δύσῃ δέν ἤθελε, οὔτε γιά ἐλάχιστο, νά μὴ ἀναγνωρίζονται, καί ὥς μὴ ἀναγνωριζόμενα νά ἐπαναλαμβάνονται ἀπό ὀρθοδόξου πλευρᾶς³⁵.

Τὴν ἀπάντησῃ στὴ διχογνωμία αὐτὴ γύρω ἀπὸ τό θέμα αὐτό τοῦ ἀνεξίτηλου χαρακτῆρος τῶν μυστηρίων καί τὴν ἀναίρεσῃ, γενικά, τῆς λατινίζουσας αὐτῆς ἀντίληψῆς, δίνει ὁ Χρῆστος Ἀνδροῦτσος κατηγορηματικά σέ μιά *ad hoc* ἀφιερωμένη στό ζήτημα αὐτό ὑποσημείωσή του στὴ Συμβολικὴ του, στὴν ὅποια καί καταλήγει στίς ἐξῆς δύο βασικὲς τοποθετήσεις του γιά τό θέμα: α) Χωρίς νά ἀποκλείει τὴ δυνατότητα κάθε ἐπιτρεπτῆς θεολογικῆς συζήτησῆς γύρω ἀπὸ τόν –ὅπως κατὰ λέξῃ λέγει– «ἀνεξάλειπτο χαρακτῆρα» τῶν τριῶν αὐτῶν μυστηρίων, παρατηρεῖ: «Τό πολὺ, τό τοιοῦτο περί ἀνεξαλείπτου χαρακτῆρος δίδαγμα δύναται νά παραμένῃ ὥς θεολογικὴ θεωρία κατὰ τό μᾶλλον ἢ ἥττον ἀτελής, ἐξηγουμένη οὐχί τόσον τὴν μὴ ἐπανάληψιν καθόλου τῶν τριῶν μυστηρίων, ὅσον τὴν μὴ ἐπανάληψιν αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἐξωμοτῶν ἢ τῶν ἐξ αἱρέσεως ἢ ἐκ σχίσματος προσιόντων, τῶν μὴ ἀναβαπτιζομένων ἢ ἀναχειροτονουμένων ἢ ἀναχριομένων, ὥς λαβόντων ἤδη ἐν τῇ πρώτῃ τῶν μυστηρίων τούτων κοινωνία τόν χαρακτῆρα ἢ τὴν χάριν δυνάμει, κατὰ τόν Αὐγουστῖνον...». Καί β), ἀναλύοντας τὴν ἔννοια

35. JUGIE M., *Theologia dogmatica christianorum orientalium*, III, Parisiis 1933, 47-53.

τῆς μή ἐπανάληψης τῶν τριῶν αὐτῶν μυστηρίων, λέγει: «αὕτη (δηλ. ἡ μή ἐπανάληψή τους) εἶναι δυνατόν καί ἄλλως νά οἰκονομηθῇ. Ὡς ἅπαξ γεννᾶται τις φυσικῶς, οὕτω καί πνευματικῶς διά τοῦ βαπτίσματος καί τοῦ μετ' αὐτοῦ συνημμένου χρίσματος. Ἡ ἱερωσύνη, ὡς εἰσαγωγή εἰς τήν ἱερατικήν διακονίαν, δέν ἔχει λόγον νά ἐπαναληφθῇ, ὄν τρόπον καί ὁ γάμος, δι' ὃν δυτικοί τινες θεολόγοι ζητοῦσιν ἀνάλογόν τι πρός τόν ἀνεξίτηλον χαρακτήρα τῶν τριῶν μυστηρίων»³⁶.

* * *

36. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΥ Χρήσ., *Συμβολική ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου*, Θεσσαλονίκη 1963³, 297-298. Εἶναι ἐνδιαφέρουσα ἡ ἄποψη τήν ὁποία διατυπώνει ὁ μητροπολίτης Σμύρνης Βασίλειος γιά τόν ἀνεξίτηλο χαρακτήρα τῶν μυστηρίων, ὁ ὁποῖος καί δέν αἶρεται μέ τήν καθάρεισιν, ἀλλά εὐρίσκεται σέ ἐπίσχεση καί ἀπλῶς κωλύεται. Τό πρᾶγμα αὐτό ὁδηγεῖ τή σκέψη τοῦ συγγραφέως στό συλλογισμό, ὅτι καί μόνο γι' αὐτό τό λόγο μπορεῖ ἡ ὀρθόδοξη ἐκκλησία νά δεχθεῖ τά μυστήρια τῶν αἰρετικῶν. «...Διά τῆς καθαιρέσεως οὐ τό χάρισμα τῆς ἱερωσύνης αἶρεται ἡ ἀναιρεῖται, ἥς τό ποιητικόν αἷτιόν ἐστι κυρίως αὐτό τό πανάγιον Πνεῦμα, ἀλλ' ἡ ἐνέργεια αὐτῆς ἐπέσχεται καί κωλύεται... Οἱ θειότατοι πατέρες καί διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας... ἐπιτρέποντες τήν παραδοχήν τῶν εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἐκκλησίας προσερχομένων ἀπό αἱρέσεως κληρικῶν μετὰ τοῦ ἱερατικοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ, ὃν οὗτοι ἔλαβον ἀπό χειρῶν βεβήλων καί αἰρετικῶν σχόντες τήν χειροτονίαν, καθάπερ καί τό βάπτισμα, καί αὐτοί οὕτω πολλοὺς τοιούτους εἰς τήν κοινωνίαν τῆς ἐκκλησίας παραδεξάμενοι πολλάκις, καίπερ ὁμολογουμένως ὑπό καθηρημένων καί διά συνοδικῆς ψήφου κατακεκριμένων αἰρετικῶν κεχειροτονημένους τε καί βεβαπτισμένους, ἐποίησαν τοῦτο εἰς τήν ὀρθότητα καί τήν κανονικότητα τῆς τελέσεως τῶν μυστηρίων ἀποβλέψαντες («οὐ γάρ ἐβαπτίσθησαν οἱ μή εἰς τά παραδεδομένα ἡμῖν βαπτισθέντες» ὡς ὁ μέγας φησί Βασίλειος), καί εἰς τόν ἐντεῦθεν ἐγχαραττόμενον ἀνεξάλειπτον καί ἀναφαίρετον χαρακτήρα τῶν εἰδικῶν τούτων χαρισμάτων τοῦ παναγίου Πνεύματος, ἐκ τῶν ὑστέρων, δυνάμει τῆς ἐξουσίας διδόντες καί οἰκονομοῦντες, χάριν τῆς ἐπιδιωκομένης σωτηρίας, τό νόμιμον κύρος, τό ἀναγκαῖον ὅπως ἔχωσιν ἐνεργόν ἰσχύν καί δύναμιν ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ τό βάπτισμα καί ἡ χειροτονία τῶν ἐξ αἱρέσεως προσερχομένων, τῶν τέως ἐν τῇ αἵρέσει βεβήλων καί ἀνιέρων κηρυττομένων. Τοῦτο δέ δῆλον καί ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅτι ἄλλων αἱρέσεων τό τε βάπτισμα καί ἡ χειροτονία ἀπορρίπτονται, καί οἱ ἐκ τοιούτων αἱρέσεων προσερχόμενοι ὡς ἑλληνες βαπτίζονται προκατηχούμενοι..., ὥστε κατὰ ταῦτα δύνα-

ταί τις ἀσφαλῶς εἰπεῖν, ὅτι ὢν τό βάπτισμα κυροῖ ἀποδεχομένη ὡς ὀρθόν ἡ ἐκκλησία, τούτων καί ἡ χειροτονία ἀσπαστή ὢν δ' αὐτό τό βάπτισμα ὅλως ἀπαράδεκτον, τούτων καί ἡ χειροτονία παντελῶς ἀπόβλητος». (Κανόνες 7 καί 8 τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου καί Γρηγορίου Νύσσης, Ἐπιστολή 5). ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, μητρ. Σμύρνης, τοῦ ἀπό Ἀγχιάλου, *Πραγματεία περί τοῦ κύρους τῆς χειροτονίας κληρικῶν ὑπό ἐπισκόπου καθηρημένου καί σχισματικοῦ χειροτονηθέντων*, ἐν Σμύρνῃ 1887, 18 καί 24-26.